

30 kwietnia 1928 r.

URZĄD PATENTOWY

G06C 15/14

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

OPIIS PATENTOWY

Nr 7359.

Edward Konopka
(Śniatyn, Polska).

Kl. ~~42 m 3.~~

42 m¹ 15/14

Maszyna do dodawania.

Zgłoszono 14 kwietnia 1923 r.

Udzielono 11 kwietnia 1927 r.

Maszyna według wynalazku jest przedstawiona na załączonym rysunku, przy czym fig. 1 wskazuje jej przekrój poprzeczny, fig. 2 wskazuje widok podłużny części urządzenia do sprowadzania położenia zerowego, fig. 3 wskazuje w powiększeniu końcową część tegoż urządzenia z uchwytem, fig. 4 wskazuje zewnętrzny widok maszyny z przodu, fig. 5 i 6 wskazują część urządzenia do przenoszenia cyfr i dziesiątków, fig. 7 wskazuje w podłużnym przekroju część osłony maszyny.

Maszyna jest pokryta osłoną *A*, w której znajdują się szczeliny *B*, przez które wystaje na zewnątrz część zębów kół *C*; z boku wystających zębów każdego koła *C* jest umieszczona na osłonie tabliczka *D*, na której są nacechowane cyfry 1—9 tak, że przy każdym wystającym zębie mieści

się jedna cyfra; tabliczki dla szeregu kół *C* mieszczą się między szczelinami *B*. Długość każdej szczeliny jest taka, że w niej mieści się dziewięć wystających zębów *W* dole osłony znajdują się małe otwory obserwacyjne *Aa*, w których uwidaczniają się cyfry od 0—9, znajdujące się na kołach cyfrowych *E*; każde z tych kół połączone jest na stałe z kołem zębatem *F* (fig. 5).

Między szczelinami *B* i otworami obserwacyjnymi *Aa* znajduje się występ *Ab*, na którym umieszczone są liczby porządkowe kół zębatych *C*.

Z boku maszynki wystaje uchwyt *G*.

Na rurce *Ca*, która służy jako oś osadzona na stałe we wspornikach *Cc*, przytwierdzonych do podstawy maszyny *H* umieszczone są koła zębate *C*; każde ko-

ło posiada ilość zębów, która jest wielokrotnością dziesięciu, np. 40 zębów, nie mniej jednak niż 30 zębów.

Zęby każdego koła C zaczepiają koło zębate F , które posiada 10 zębów; wszystkie takie koła są osadzone i obracają się na osi Ea , podtrzymywanej przez wsporniki, przytwierdzone do podstawy maszyny. Pokręcając koła C , pokręca się jednocześnie i koło F o tę samą ilość zębów.

Koła C posiadają w odstępach każdych dziesięciu zębów ząb boczny Cb , który przy obracaniu kół pokręca o jeden ząb (pośrednio przez koło Fd) koło F z lewej strony.

Każde koło zębate F jest połączone na stałe z kołem cyfrowym E , na którego obwodzie są nacechowane cyfry od 0—9.

Każde koło zębate za wyjątkiem pierwszego jest na stałe połączone za pośrednictwem krótkiej rurki Fa (fig. 6) z krążkiem Fb i kółkiem zapadkowym Fc . Między krążkiem Fb i kółkiem zapadkowym Fc znajduje się luka, tworząc łożysko, w którym obraca się koło do przenoszenia dziesiątków Fd (fig. 6), którego zęby zaczepiają zęby boczne Cb .

Zboku koła do przenoszenia dziesiątków Fd znajduje się zapadka Fe (fig. 1, 5, 6), która przy obracaniu koła Fd w kierunku ruchu wskazówek zegarka zaczepia zęby koła Fc (fig. 1, 5, 6), i w ten sposób łączy koło Fd z kołem F w jedną całość, wskutek czego przy pokręcaniu koła Fd pokręca się i koło F , a więc i koło cyfrowe E na stałe z kołem F połączone.

Ponieważ zęby koła Fc są ostro zakończone i zwrócone w jedną stronę (fig. 1), przeto gdy koło F obraca się w kierunku ruchu wskazówek zegarka, lub koło Fd obraca się w kierunku przeciwnym, zapadka Fe przesuwa się po zębach koła zapadkowego Fc , i ruch koła F w pierwszym wypadku nie przenosi się na koło Fd , zaś ruch koła Fd w drugim wypadku nie przenosi się na koło zębate F .

Wskazane urządzenie zapadkowe jest konieczne z tego względu, żeby w chwili gdy np. ząb boczny Cb koła C (fig. 5) będzie znajdował się między zębami koła zębatego Fd , przynależnego do koła F znajdującego się pod kołem C_2 (wtedy w otworze Aa pod kołem C ujawni się cyfra 9) przy pokręceniu koła C_2 nie pokręciło się również i koło C_1 , co miałyby miejsce wtedy, gdyby koło F było na stałe z kołem Fd sprzęgnięte.

Z konstrukcji tej wypływa, że ruch koła zębatego C_2 niema żadnego wpływu na ruch koła zębatego C_1 , jeżeli obracać wskazane koło C_2 w kierunku przeciwnym ruchowi wskazówek zegarka, a ma wpływ tylko na ruch koła C_3 , to jest że powoduje jego obrót o jeden ząb (co dziesiąty ząb) koła C_2 .

Przy obracaniu koła C_2 w kierunku wskazówek zegarka, ruch ten niema wpływu na ruch koła C_3 , zaś ma wpływ na ruch koła C_1 tylko w tym jednym wypadku, w którym ząb boczny Cb koła C_1 znajduje się między zębami koła zębatego Fd , przynależnego do koła F obracanego przez koło C_2 .

Od tego urządzenia zapadkowego jest uzależniony sposób postępowania przy odejmowaniu opisany poniżej.

Koła zębate C są przytrzymywane wygiętymi sprężynkami K (fig. 1), wobec czego zęby koła C są zawsze ustawione naprzeciw cyfr nacechowanych na tabliczkach D i stawiają pewien opór przy pokręcaniu kół F , tak że zapadka Fe jest w stanie przesunąć się po trybach koła zapadkowego Fc .

Zęby boczne Cb znajdują się poniżej zębów kół C , żeby mogły być pokryte osłoną, podczas gdy zęby kół C wystają nad powierzchnią wskazanej osłony.

Szczeliny B (fig. 4, 7), mieszczą się we wklęsłościach, celem dogodniejszego chwytania zębów kół C i celem uniknięcia brudzenia palcami tabliczek D .

Do sprowadzenia kół cyfrowych w położenie zerowe służy zębica L (fig. 1, 2), która zaczepia zęby boczne Cb kół C , przedstawiając je z położenia N_1 (fig. 1) w położenie N_2 , w którym to położeniu w okienkach Aa występują zera.

Urządzenie służące do sprowadzania kół cyfrowych w położenie zerowe jest następujące. Zębica L w położeniu normalnym jest ustawiona tak, aby nie hamowała przechodzenia zębów bocznych Cb ponad nią, i wznosi się do góry z chwilą pokręcenia ręką uchwytu G w kierunku przeciwnym ruchowi wskazówek zegarka.

Na osi żelaznej Lc znajduje się rurka La (fig. 1, 2, 3), do której są na stałe przytwierdzone ramiona Lb posiadające szczeliny, w których przesuwa się zębica L w kierunku do góry i nadół. Rurka La posiada wycięcie, w które wchodzi pręt Ld przytwierdzony na stałe do osi Lc jednym końcem, zaś drugim połączony przegubem z zębicą L za pośrednictwem pręta Le .

Oś Lc posiada na prawym końcu gwint lewy na który jest nakręcony uchwyt G . Oś Lc i rurka La wchodzi w rurkę Ca i są niezależnie od niej osadzone na osobnych wspornikach M (fig. 1, 2, 3).

Z chwilą pokręcenia uchwytu G , oś Lc wykonywa ruch obrotowy, a z nią razem porusza się pręt Ld , podnosząc zębicę L do góry tak, aby mogła ona zaczepić zęby boczne Cb . W dalszym ciągu oś Lc obracając się zaczepia prętem Ld ściankę rurki La i zmusza przez to rurkę tę do pokręcania się łącznie z osią La . Obrót rurki La powoduje przesunięcie się zębicy L wzdłuż obwodu kół zębatych C , która nie dotykając zębów kół zębatych c , chwyta zęby boczne Cb kół e , jakie na swej drodze napotka i sprowadza je do położenia N_2 , czyli zerowego. Ruch zębicy ograniczony jest dwoma oporkami P_1 u dołu i P_2 u góry. Z chwilą zwolnienia uchwytu G , zębica L wskutek działania siły cięż-

kości upadnie na dawne miejsce, wspierając się na oporku P_1 .

Sposób użycia maszyny według wynalazku jest następujący. Chcąc dodać szeregi liczb, podtrzymuje się jednym palcem występ Ab od spodu, zaś drugi palec wkłada się między zęby kół C i ściąga je wdół do końca szczeliny.

Np. dodając liczby $5 + 7 = 12$, kładzie się palec wskazujący na zębie koła C (pierwszego) naprzeciw cyfry 5 na tabliczce D i ściąga ząb ten do dołu szczeliny B ; w otworze obserwacyjnym Aa pod tymże kołem C ukaże się cyfra 5. Następnie kładzie się palec wskazujący na zębie tego samego koła C naprzeciw cyfry 7 na tabliczce D , i ząb ten ściąga się również do dołu szczeliny B . W otworze obserwacyjnym Aa cyfra 5 zmieni się na cyfrę 2, zaś w otworze sąsiednim (na lewo) ukaże się cyfra 1; zatem ujawni się rezultat 12.

W ten sposób można sumować dowolnie duże liczby wyznaczając tysiące za pomocą koła C_4 , setki za pomocą C_3 i t. d.

Ustawienie kół liczbowych w położenie zerowe odbywa się przez pokręcenie uchwytu G .

Można również maszyną tą posługiwać się przy mnożeniu.

Przy odejmowaniu postępuje się w ten sposób, że odjemną wyznacza się, ściągając zęby kół C do dołu szczeliny B , zaś odjemnik — ściągając zęby w kierunku przeciwnym, to jest do góry, przyczem należy posługiwać się cyframi mniejszymi nacechowanymi na tabliczkach D tuż przy cyfrach większych.

Przy odejmowaniu należy uważać, aby w otworze Aa przynależnym do koła C , mieszczącego się na prawo przedstawianego koła, nie ukazała się cyfra 9, gdyż wtedy cyfra 9 przesunęłaby się w okienku i uwidoczniłaby się cyfra 8.

Przy odejmowaniu cyfry większej od uwidocznionej w okienku Aa , przynależnym do przedstawianego koła C , należy pa-

miętać, że przestawiając koło sąsiednie na lewo, trzeba odjemną powiększyć o jednostkę.

Odejmuwać należy zaczynając zawsze od jednostek. Przy dodawaniu jest rzeczą obojętną skąd zaczynać dodawanie.

Zastrzeżenia patentowe.

1. Maszyna do dodawania, w której koła cyfrowe są napędzane od kół zębatach, przestawianych odręcznie w szczelinach osłony zapomocą wystającej z niej części zębów, których całkowita ilość na każdym kole jest wielokrotnością dziesięciu, znamionna tem, że każde ze wskazanych kół zębatach posiada z lewej strony boczne zęby po jednym przy każdym dziesiątym czołowym zębie, które przy obracaniu jednego napędowego koła zębatego zaczepiają koło zębate następnego wyższego miejsca wartości, osadzone na jednej osi z kołem cyfrowym i służące do przenoszenia dziesiątków.

2. Maszyna do dodawania według zastrz. 1, znamionna tem, że przy luźno osadzonem na osi kole do przenoszenia dziesiątków mieści się na tejże osi i jest połączone na stałe z kołem cyfrowym koło zapadkowe, które zaczepia umocowana z boku koła do przenoszenia dziesiątków zapadka wówczas, gdy napędowe koło zębate (C) jest pokręcane w normalnym kierunku, t. j. wdół, zaś wskazana zapadka przesuwa się po zębach koła zapadkowego, nie pociągając go, gdy napędowe koło zębate (C) jest pokręcane w górę.

3. Maszyna do dodawania według

zastrz. 1 i 2, znamionna tem, że w rurce (Ca), stanowiącej oś napędowych kół zębatach (C), mieści się druga rurka (La) z wewnętrzną osią (Lc) niezależnie osadzona od pierwszej rurki, przyczem prawy koniec tej osi (Lc) jest zaopatrzony w zewnętrzny uchwyt (G), przy pokręcaniu którego połączone na stałe z osią (Lc) ramię (Ld), wchodzące w odpowiednie wycięcie drugiej rurki (La), pociąga ją wraz z osadzonemi na niej ramionami (Lb), posiadającymi na wolnych końcach szczeliny, w których przesuwa się zębica (L) połączona prętem (Le) z wolnym końcem wskazanego ramienia (Ld), wobec czego przy przesunięciu zębicy (L) do góry zaczepi ona swemi zębami boczne zęby (Cb) napędowych kół zębatach i przy odchyleniu w górę zapomocą uchwytu (G) sprowadzi w położenie zerowe koła cyfrowe, zaś po pokręceniu uchwytu w odwrotną stronę i zwolnieniu go wskazana zębica (L) opada w pierwotne położenie, wskutek własnego ciężaru.

4. Maszyna do dodawania według zastrz. 1, 2 i 3, znamionna tem, że napędowe koła zębata (C) są przytrzymywane w pewnej mierze zapomocą przymocowanych do podstawy lub osłony maszyny wygiętych sprężyn (K), które zapobiegają przerzucaniu wskazanych kół napędowych poza właściwe położenie przy ich pokręcaniu, wobec czego wystające z osłony maszyny zęby tych kół ustawiają się dokładnie naprzeciw odpowiednich cyfr, nacechowanych na osłonie maszyny.

Edward Konopka.

